

อารยธรรมบ้านเชียง อุดรธานี

ภาคอีสานถือเป็นอู่อารยธรรมใหญ่แห่งหนึ่งของโลก กล่าวคืออารยธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือดินแดนประเทศไทยปัจจุบัน มีมนุษย์อยู่อาศัยมากกว่า 10,000 ปี มีการค้นพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์หลายแห่ง แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของไทยได้แก่

1.อารยธรรมบ้านเก่า มีการขุดพบเครื่องมือหินกะเทาะที่ถ้ำเขาทะลุ ถ้ำเม่น ถ้ำเพชรคูมา ต.บ้านเก่า อ.เมือง จ.กาญจนบุรี มีลักษณะเช่นเดียวกับที่พบในจังหวัดโฮบีน ประเทศเวียดนาม มีอายุตั้งแต่ยุคหินเก่าตอนปลายและหินกลาง

2.อารยธรรมบ้านเชียง บ้านเชียงเป็นชื่อหมู่บ้านใน ต.บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี มีพื้นที่ประมาณ 5 ล้านตารางเมตร ล้อมรอบด้วยทุ่งนาและมีน้ำขังตลอดปี เนื่องจากมีการขุดพบศิลปวัตถุที่ไม่เหมือนที่ใดในโลกจึงเรียกว่าอารยธรรมบ้านเชียง ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมยุคโลหะ (Bronze Age Civilization) ที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลกและมีความเจริญสูงสุดในยุคก่อนประวัติศาสตร์

โบราณวัตถุที่ขุดค้นพบบริเวณบ้านเชียง

อารยธรรมบ้านเชียงแสดงถึงพัฒนาการทางสังคมและเทคโนโลยีของชุมชนหมู่บ้านเกษตรกรรม ก่อนประวัติศาสตร์ มีความต่อเนื่องมากกว่า 4,000 ปี (ระหว่าง 5,600-1,950 ปี) ตั้งแต่อารยธรรมหินใหม่ถึงอารยธรรมการใช้สำริด

อารยธรรมใกล้เคียงกันนั้นเราจะพบได้กระจายในภาคอีสาน อาทิเช่นภาพวาดบนหินที่มีอายุระหว่าง 3,000-4,000 ปีพบได้ที่ผาแต้ม ริมแม่น้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี ภาพวาดเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงชีวิตสัตว์ป่า, การล่าสัตว์, ปลาบึก เป็นต้น ภาพวาดบนหินลักษณะเดียวกันนี้ยังมีการค้นพบที่ภูพระบาท จังหวัดอุดรธานี

เมื่อเป็นอู่อารยธรรมเรามาศึกษาประวัติความเป็นมาของอารยธรรมบ้านเชียงดังนี้

แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 13 ตำบล บ้านเชียง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี หรืออยู่ห่างจากอำเภอมืองประมาณ 55 กิโลเมตร ปัจจุบันได้ยกฐานะเป็นเทศบาล

ตำบล นอกจากนี้ยังจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์แห่งชาติบ้านเชียง เพื่อจัดแสดงหลักฐานที่ได้จากการสำรวจขุดค้น ที่บ้านเชียง และแหล่งโบราณคดีใกล้เคียง อันประกอบด้วยกลุ่มภาชนะดินเผา เครื่องมือ เครื่องใช้และสิ่งอื่น ๆ อีกมากมาย

จุดเริ่มต้นของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง มาจากการพบภาชนะลายเขียนสี เมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยชาวบ้านเชียง ต่อมาปี พ.ศ. 2509 ชาวอเมริกันได้พบภาชนะดินเผาที่บ้านเชียงโดยบังเอิญจึงนำไปแจ้งที่กรมศิลปากร ปีพ.ศ. 2510 จึงขุดค้นอย่างจริงจังเป็นครั้งแรก

ต่อมาปี พ.ศ.2515 ขุดค้นเป็นครั้งที่ 2 ในครั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จทอดพระเนตรแหล่งขุดค้นที่วัดโพธิ์ศรีโนน พร้อมกับแหล่งอื่นในบ้านเชียง และครั้งสุดท้ายปีพ.ศ. 2517-2518 กรมศิลปากรร่วมกับมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย ร่วมมือขุดค้นและหาข้อมูลใหม่

เพิ่มเติม โดยเรียกโครงการนี้ว่า "โครงการโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติแห่งชาติ บ้านเชียง จึงเริ่มจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2518 เป็นต้นมา

พ.ศ. 2524 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอุดรธานี ร่วมกับกรมศิลปากร ของงบประมาณจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มาสร้างอาคารหลังแรก แต่เนื่องจาก สภาพพื้นที่ ยังเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ในฤดูฝน **นายมีชัย**

ฤกษ์พันธุ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้ขอเงินงบประมาณในโครงการเงิน กสช. มาปรับปรุงพื้นที่ให้สวยงาม และพรรคชาติไทยยังได้บริจาคต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับให้แก่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ บ้านเชียง ด้วยเช่นกัน

พ.ศ. 525 **ดร.ลีป**

นนท์ เกตุทัต อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของงบประมาณสร้างอาคารหลังที่ 2 จากมูลนิธิ จอร์จ เอฟ. เคเนดี แห่งประเทศไทย และกรมศิลปากร มีงบประมาณสนับสนุนด้านครุภัณฑ์ เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 6,100,000 บาท เนื่องจากในวโรกาสสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระชนมายุ 84 พรรษา กรมศิลปากรจึงกราบบังคมทูลพระบรมราชานุญาตให้ชื่ออาคารหลังนี้ว่า "อาคารสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี" ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงเป็นผู้แทนพระองค์เสด็จทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง ในวันที่เสาร์ที่ 21 พฤศจิกายน 2530

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง ปัจจุบันมีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 25 ไร่ คือ บริเวณพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง หลุมขุดค้นทางโบราณคดีวัดโพธิ์ศรีโน และบ้านไทพาน ด้วยเหตุผลที่คนบ้านเชียงยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีหลักฐาน ชีวิตความเป็นอยู่ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของคนยุคนั้น ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้เป็นอย่างดี องค์การยูเนสโก (UNESCO) จึงจดทะเบียนให้แหล่งโบราณคดีบ้านเชียงเป็นมรดกโลกทางประวัติศาสตร์ เมื่อเดือน

ธันวาคม 2535 ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย ถือเป็นแหล่งมรดกโลกอันดับที่ 4 ของ ประเทศไทย และเป็นอันดับที่ 359 ของโลก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ได้แก่

ส่วนที่ 1 ตั้งอยู่ทางด้านขวาของทางเข้า อยู่ในบริเวณวัดโพธิ์ศรีโน เป็นพิพิธภัณฑ์เปิดที่เป็นแหล่งโบราณคดีแห่งแรกในประเทศไทย เป็นนิทรรศการถาวร ซึ่งแสดงขั้นตอนการขุดค้นทางโบราณคดีที่ยังคงลักษณะของศิลปวัตถุที่พบตามชั้นดินเพื่อให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาถึงการขุดค้นทางโบราณคดี และโบราณวัตถุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาชนะเผาที่ฝังร่วมกับศพ

ส่วนที่ 2 ตั้งอยู่ทางด้านซ้ายของทางเข้า เป็นอาคารที่จัดแสดงเกี่ยวกับเรื่องราว และวัฒนธรรมของบ้านเชียงในอดีต ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ที่แสดงถึงเทคโนโลยีในสมัยโบราณ รวมทั้งโบราณวัตถุ และนิทรรศการบ้านเชียงที่เคยจัดแสดง ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ ภายในบริเวณอาคารส่วนที่ 2 ยังมีห้องนิทรรศการ ห้องบรรยาย ฉายภาพยนตร์ ภาพนิ่ง และการให้บริการการศึกษาต่าง ๆ การเดินทาง ไปยังพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียงนั้นสะดวกมาก เนื่องจากอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 55 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 22 เส้นอุดรธานี สกลนคร ตรงกิโลเมตรที่ 50 ก็จะถึงปากทางเข้าบ้านเชียง จะเห็น

ภาพเขียนที่หิน บริเวณผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี

ป้ายบอกทางไปพิพิธภัณฑ์ทางด้านซ้ายมือ เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 2225 อีกประมาณ 6 กิโลเมตร ก็จะถึงพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเปิดให้เข้าชมทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00-17.00 น. อัตราค่าเข้าชมนักท่องเที่ยวชาวไทย 10 บาท ชาวต่างประเทศ 30 บาท สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ บ้านเชียง อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี 41320 โทร. 0 4220 8340-41 หรือเข้าไปดูเว็บไซต์ได้ที่ www.thailandmuseum.com

สำหรับชาวบ้านที่อาศัยอยู่บ้านเชียง ตามประวัติแล้วคนกลุ่มนี้เป็นชาวไทยพวนอพยพมาจากเวียงจันทน์ และเข้ามาก่อตั้งรกรากที่นี่มานานกว่า 200 ปี ปัจจุบันมีประชากรประมาณ 10,000 คน 1,576 ครัวเรือน อาชีพหลักคือการทำเกษตรกรรม อาชีพรองคือการทำเครื่องปั้นดินเผา ผ้าไหมทอมือ ผ้าฝ้ายและเครื่องจักสาน ลวดลายเขียนสีบนเครื่องปั้นดินเผาของบ้านเชียงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แสดงถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์